

TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE AD TÜRÜNDEN BİRLEŞİK SÖZCÜKLER ÜZERİNE

Engin GÖKÇÜR¹

Özet

İki ya da daha fazla sözcüğün birleşerek yeni bir kavramı karşılayacak şekilde kullanılmasına “birleşme” adı verilir. Türkçede sözcük türetme yolları içerisinde en fazla başvurulan yöntemlerden biri de sözcük birleştirmedir. Genellikle belirtisiz ad tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıkları durumlarda birleşik sözcük oluşturur. Bu çalışmada Türkmen Türkçesi edebi eserleri ve sözlükleri taranmış ve ad türünden birleşik sözcükler tespit edilmiştir. Türkmen Türkçesinde ad türünden birleşik sözcüklerin önemli bir kısmını Türkçe menşeli sözcükler teşkil etmektedir. Bunun yanında alıntı sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşan ad türünden birleşik sözcükler de mevcuttur. Bu grupta yer alan birleşik sözcüklerin bir kısmı özellikle Rusça, Farsça ve Arapçadan alınmadır. Bunun dışında ad türünden olan birleşik sözcüklerin diğer bir kısmı ise karışık bir durum gösterir. Bu grupta yer alan sözcüklerin bir kısmında birinci sözcük Türkçe ikinci sözcük alıntı olabilmektedir. Ya da birinci kısmı alıntı olan ad türünden birleşik sözcüğün ikinci kısmı Türkçe olabiliyor. Türkmen Türkçesinde yaptığımız inceleme neticesinde ad türünden olan birleşik sözcüklerin büyük bir kısmı yalın haldeki iki adın birleşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu şekilde oluşan ad türünden birleşik sözcükler aslında iyeliği düşmüş belirtisiz ad tamlamalarıdır. Bunun dışında sıfat tamlaması, belirtisiz ad tamlaması ve isnat grubu teşkil eden ad türünden birleşik sözcükler de vardır. Bu sözcüklerin bir kısmı Farsça terkiplerin kalıplaşması neticesinde oluşmuştur. Bunun dışında birer cümle değerindeki bazı ifadelerin de zamanla kalıplaşması neticesinde oluşturduğu ad türünden birleşik sözcüklere de rastlanır.

Anahtar Kelimeler: Türkmen Türkçesi, Birleşik Sözcükler, Sözcük Grupları, Ad Tamlaması, Sıfat Tamlaması.

ON COMPOUND WORDS FROM A TYPE OF NAME IN TURKMEN TURKISH

Abstract

Conjugation is the gathering of two or more words to create new concept. One of the most referenced way of lexicalising in Turkish is conjugation. In general, expressions consisted of indefinite noun phrase, adjective clauses and common finite verbs form compound word when they mean a new concept. In this study, compound words have been determined by researching literary works and dictionaries of Turkmen Turkish. A good part of compound words in Turkmen Turkish is consisted of Turkish originated words. Besides, some compounds words consisted of gathering of quoted words are also available. Especially Russian, French and Arabic words are much more in compound words of this group. Otherwise, other part of compound words is complex. In some part of words in this group first word becomes Turkish and second one may be a quoted word. Or first word is quoted and second one is Turkish. As a result of this examination in Turkmen Turkish, great majority of these compound words consist of two nominative words. Compound words in this form actually is an indefinite name that has improved. Also, there are some compound words formed of indefinite noun phrase and adjective clauses. Some of these words have consisted as a result of Arabic and Persian phrases.

¹ Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, el-mek: engingokcur1@gmail.com / engingokcur@gumushane.edu.tr

Likewise, it is possible to see some statements that take a fix structure and become compound words.

Key Words: Turkmen Turkish, Compound Words, Word Groups, Name Completion, Adjective Completion.

Giriş

Genel olarak sözcüklerde birleştirme, bir sözcüğe getirilen eklerin yerine iki ya da daha fazla sözcüğün yeni bir leksik birliktelik oluşturmak üzere bir araya getirilmesi ile meydana gelen sözcük türetme şeklidir. Sözcük birleştirme sürecinde var olan sözcükler bir başka sözcükle birleşirler. Bu türden sözcüklerde iki ya da daha çok sözcük birleşip yeni bir kavram ya da varlığı karşılar. Oluşan bu farklı anlamlı sözcüklerin bir kısmında kendilerini teşkil eden sözcüklerin gerçek anlamlarını yansıttıkları görülür: **aalnsaç** “alın saçı”; **atabir** “ataları bir olan”; **atbakar** “seyis” < at + bak-ar; **betniyet** “kötü niyetli”; **diluuci** “dil ucu”; **yatakhaana** “yatakhane” ...gibi.

Ad türünden birleşik sözcüklerin bir kısmında ise birleşimi sağlayan sözcüklerle sözcüğün kendisi arasında bir anlam bağının olmadığı görülür. Bu tür sözcükler kalıplaşmış birleşiklerdir. Birleşik sözcüğü teşkil eden olay, telmih, benzetme olgusu zamanla kaybolur, birleşik unsurlar zamanla sözlük birimi haline gelir (Karaağaç, 2011: 27): **aaksüñk** “küçükbaş hayvanların incik kemiğiyle oynanan oyun”; **dikdüşdi** “inatçı”; **dokuzdonli** “çibana benzeyen bir tür yara”; **gözüğara** “yardıma muhtaç”; **hudaayati** “uzun ince gövdeli, uzun ayaklı çekirge görünüşlü böcek”; **öküzgöz** “gece vakti çıkan birbirine benzeyen iki yıldız”; **taazığuyruk** “halı ve keçeyle işlenen bir tür nakış” vb.

Türkmen Türkçesinde ad türünden birleşik sözcükler menşeleri bakımından üç grupta incelenebilir. Bu sözcüklerin büyük bir bölümü iki Türkçe sözcüğün birleşimi neticesinde oluşmuştur: **aacöoze** “aç karnına” < aç + öz+e; **aacgöz** “açgözlü” < aç + göz; **atabeğ** “çocuğa savaş tekniklerini ve bürokrasiyi öğreten adam”; **ikiyaan** “iki taraf”; **ikiyaşar** “iki yaşını dolduran deve türünden hayvan”; **ikiyüzli** “ikiyüzlü”; **köpbilmişlik** “çokbilmişlik”; **öññil** “önceki yıl” < ön+ki+yıl; **öññiin** “önceki gün” < ön + ki + gün; **öözaara** “kendi içinde, karşılıklı” vb.

Bu sözcüklerin diğer bir kısmında ise birleşimi sağlayan sözcüklerden her ikisi de alıntı sözcüklerdir: **aabrav** “hürmet, saygı” < Fa. âb + rû(y); **aeroport** “hava alanı” < Rus. aeroport; **avtomatik** “otomatik” < Rus. avtomatika; **bedasil** “asılsız, kötü karakterli” < Fa. bed + Ar. aşl; **bedrooy** “çirkin suratlı”; **hoşbağt** “bahtı açık” < Fa. hoş + baht; **hoşbooy** “güzel koku” < Fa. hoş + bû; **zährimaar** “yılan zehiri” < Fa. zehr-i mâr vb.

Bu sözcüklerden diğer bir kısmı ise menşe bakımından karışık bir durum gösterir. Bu grupta birleşimi oluşturan sözcüklerden birincisi ya da ikincisinin alıntı olduğu diğer kısmının ise Türkçe menşeli olduğu görülür: **aadamsöyer** “insansever” Ar. âdem + T. sev-er; **athaana** “tavla” < T. at + Fa. hâne; **Nebitdaağ** “yer adı” < Fa. neft + T. daağ; **Nepesğeldi** “kişi adı” < Ar. nefis / nefes+ T. gel-di vb.

İnceleme

Türkiye Türkçesinde belirtisiz ad tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıkları durumlarda birleşik sözcük teşkil eder (Yazım Kılavuzu, 2012: 18). Türkmen Türkçesinde de ad türünden birleşik sözcüklerin benzer şekillerde oluştuğu görülür. Türkiye Türkçesinden farklı olarak Türkmen Türkçesinde birleşik sözcüğü teşkil eden sözcükler

birleşik fiil dışında bitişik yazılır. Öyle ki Türkiye Türkçesinde ayrı yazılan birleşik sözcüklerin büyük bir kısmı bugün Türkmen Türkçesinde bitişik yazılır.

Türkmen Türkçesindeki ad türünden birleşik sözcükler aşağıda belirtilen başlıklar altında incelenebilir:

1. Belirtisiz ad tamlaması şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler
2. Sıfat tamlaması şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler
3. İsnat gurubu şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler
4. İkiylemelerle kurulan ad türünden birleşik sözcükler
5. Fiilimsilerin kalıplaşması neticesinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler
6. Çekimli fiillerin kalıplaşması neticesinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler
7. Kısaltma grupları şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler
8. Arapça ve Farsça ile ilgili terkiplerin kalıplaşması sonucu oluşan ad türünden birleşik sözcükler
9. Edat grubu şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler

1. Belirtisiz Ad Tamlaması Şeklinde Oluşan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcüklerde birleşigi oluşturan sözcükler belirtisiz ad tamlaması şeklindedir. Bu tür birleşik sözcüklerde birinci ad ögesi yalın durumdadır. İkinci ad ögesi ise iyelik eki almıştır. Bu grupta birleşigi oluşturan ad türünden sözcükler cümle içerisinde, ad, sıfat, zarf görevlerinde kullanılabilir. Bu türden sözcükler çoğunlukla bitki, hayvan, nesne, insan ve kavram adları teşkil eder: **ağızboğı** “çuval ağzına bağlamada kullanılan ip”; **añruucı** “imkân olursa, mümkün olursa, az çok”; **asırlarboyı** “asırlar boyunca”; **aşıgotı** “boz renkli yabancı ot”; **atağzı** “bir şeyi tutmak için iki kulplu ağızlı araç”; **atlıbaşı** “bir grup atlıının başı”; **ayakbaağı** “yük, engel, ayakbağı”; **aybaşı** “ay hâli, âdet”; **bücebaşı** “kura çekildiğinde ilk kazanan kişi”; **caanderdi** “can sıkıntısı”; **ciğitbaşı** “yiğitlerin başı”; **çöppulı** “19. yüzyılda halktan alınan bir tür vergi”; **duzbiizi** “kadınların iç giysi olarak dizlerin üzerine diktikleri renkli kumaş”; **dilardı** “dilardı”; **dilhatı** “zorunluluk gereği yazılan mektup”; **diluucı** “dil ucu”; **diışdüybi** “diş dibi”; **düşeğası** “ölen adamın mezarını kazananlara verilen yemek”; **erbahası** “boyu 15-30 cm kadar çıkan çok yıllık bir ot”; **garavulbeği** “yüzbaşı kademinde bir rütbe”; **gazıkbaağı** “kazığa ya da hayvanın boynuna bağlamada kullanılan ip”; **guñaçuucı** “başörtüsüne iliştirilen süs”; **golastı** “nüfuzlu kişilerin emri altında çalışan kişi, memur”; **gonambaşı** “kabrine ilk gömülen kişi”; **guşdili** “ekinin içinde yeşeren ince yapraklı ot”; **guşgözi** “kuş gözüne benzeyen çiçekli, gri renkli bir yıllık ot”; **guşuzı** “kuş ayağının izine benzetilen nakış”; **Hanğulı** “kişi adı”; **hudaayadı** “uzun ince gövdeli, uzun ayaklı çekirge görünüşlü böcek”; **hudaayoolı** “Aile bireyleri için verilen sadaka, Allah için kesilen kurban”; **içyaanağzı** “1. bir tür oyun 2. halıya işlenen bir tür nakış”; **kelebağacı** “ipeği iplik haline getirmek amacıyla yapılan ağaçtan araç”; **kersengöti** “mayıs böceğine benzeyen bir haşere türü”; **kervenbaşı** “kervanbaşı”; **keyiğoti** “yere serpilip yayılan ufak yapraklı bir tür ot”; **leşgerbaşı** “komutan, askerın başı”; **Mağtımğulı** “kişi adı”; **maşğalabaşı** “aile reisi, ailenin geçimini sağlayan”; **määzbaaşı** “insanın boynunda çıkan bir yara”; **müñbaşı** “binbaşı”; **naybaşı** “güzel, alımlı”; **okgözi** “halı ve el işleri üzerinde yapılan bir tür nakış”; **oocakbaşı** “ocak yanına dokunan küçükçe halı ya da döşek”; **oonbaşı** “onbaşı”; **onbeği** “onbaşı”; **ölmezöödi** “ölmek için saklanan azıcık yemek”; **ömürboyı** “her zaman”; **saçuucı** “saçın ucuna takılan süs”; **saçyüzi** “saç örgülerinin arasından çıkarılan kaşlı ya da kaşsız gümüşten yapılan süs eşyası”; **serkarbaşı** “24 saatlik su nöbeti”; **setirbaşı** “satır başı”; **sözbaşı** “önsöz”; **sözsoñı** “sonuç”; **suvastı** “su altı”; **suvburçı** “dağ eteklerinde yetişen ve ilaç yapımında kullanılan bitki”; **suvguşı** “suda

yaşayan uzun, ince ayaklı bir kuş”; **suvoti** “sulu yerlerde biten başı daneli bitki”; **şaanoti** “çok yıllık yabancı ot”; **tağtabiti** “kanla ve bitki reçinesiyle beslenen böcek”; **Taıırıgulu** “kişi adı”; **tiirebaşı** “boyun, oymağın ileri geleni”; **tirsekboyu** “parmak uçlarından dirseğe kadar olan uzaklık”; **topçubaşı** “topçubaşı” **tümenbeği** “tümen komutanı”; **yassıkdaası** “yastık kılıfı”; **yelbaağı** “‘gara öy’ denen evin üst kısmındaki keçeyi sabitleyen bağ”; **yeınsapı** “kadınların kıyafetlerinin, gömleklerinin ucuna ilıstirilen bir tür kumaş; **yerastı** “yeraltı”; **yerbiti** “çok küçük, küçücük”; **yılboyı** “yıl boyunca”; **yoolboyı** “yol boyunca”; **yoolhatı** “yolluk”; **yüzbaşı** “yüzbaşı”; **zoorbaağı** “deve hamutunun alt kısımlarını bağlamada kullanılan ip”.

Belirtisiz ad tamlaması şeklinde oluşan ad türünden bileşik sözcüklerin bir kısmında ikinci ad ögesindeki iyelik ekinin zamanla düştüğü görülür. Bu durumda birleşik sözcükler yalnız durumda iki ad unsurunun birleşmesiyle oluşmuş izlenimini verir. Bu nedenle bazı araştırmacılar Türkçenin tarihi ve çağdaş dönemlerinden alınmış bazı örnekleri kanıt göstererek bu gruptaki birleşik sözcüklerin yalnız durumdaki iki ad ögesinin birleşmesi neticesinde oluştuğunu ifade eder. Bu şekilde oluşan söz grubu için de eksiz tamlama, takısız tamlama gibi adlandırmalar kullanılmıştır (Tokyürek-Pekacar, 2014:9-38; Kerimoğlu, 2011: 1442-1456).

Tokyürek ve Pekacar “Eski Türkçeden Günümüze Eksiz Ad Tamlaması Meselesi” adlı makalesinde Türk dilinin en eski kaynaklarından Çağdaş Türk lehçelerine uzanan süreçte yalnız durumdaki iki ad unsurunun birleşmesi sonucu oluşan ve birinci unsuru niteleyici olarak kullanılmayan birleşik adları örnek olarak belirtirler. Eski Türkçe döneminde: **türük kağan** “Türk kağanı”, **türük begler** “Türk beyleri”, **tavgaç bodun** “Çin milleti”, **ıt yıl** “iti yılı”, **çıntan ıgaç** “sandal ağacı”, **er at** “erlik adı”, **ay teıri** “Ay Tanrısı”, **baranas balık** “Varanasi şehri”, **bars yıl** “pars yılı”, **ög karın** “anne karnı”, Karahanlı ve Harezmi Türkçesi metinlerinde: **münüz baka** “kaplumbaka”, **yandak tiken** “geven dikenini”, **büküm etük** “kadın terliğı”, **orun töşek** “yer döşegi”, **haşhaş dane** “haşhaş tanesi”, **kıyamet kün** “kıyamet günü”, **‘arafa kün** “arife günü” vb. Benzer örnekler Çağdaş Türk yazı dillerinde de söz konusudur: **taulay yıl** “tavşan yılı”, **konin cil** “koyun yılı” (Çuvaşçada); **eşik kirit** “kapı kilidi”, **irk et** “koç eti” (Kumuk Türkçesi); **korban bayram** “kurban bayramı”, **göl baksa** “gül bahçesi” (Başkurt Türkçesi); **Nogay şay** “Nogay çayı”, **üy bet** “ev tarafı” (Nogay Türkçesi); **terek salkm** “ağaç gölgesi”, **at arba** “at arabası”, **köget terak** “meyve ağacı” (Karaçay-Malkar Türkçesi); **Tabat aal** “Tabat Köyü”, **Anı Suğ** “Anı suyu” (Hakas Türkçesi) (Tokyürek-Pekacar, 2014: 9-38).

Eski Türkçede yalnız hâlde iki adın bir araya gelmesiyle oluşan türk bodun, tabgaç bodun, kırkız bodun, tabgaç kağan, türğış kagan, türk kagan, uygur kagan örneklerinin aynı zamanda iyelik ekli şekillerine de rastlanır: türk bodunu, kırkız bodunu, on ok bodunu, on ok kaganı, türğış kaganı gibi (Adams, 1978-79: 33). Türkçede yalnız durumdaki iki ad unsurunun birbirine çoğunlukla iyelik ekleriyle bağlanması bu eklerin zamanla düştüğü, bu tür kullanımların yabancı dillerin etkisiyle oluştuğu görüşü (Tekin, 2013: 343-350; Korkmaz, 2007: 140; Karaağaç, 2012: 490; Banguoğlu, 2011: 299) bizce de daha makul görülmektedir. Öte taraftan bu gruptaki birleşiklerin bir kısmında ilk unsuru niteleyici olarak kullanılan “demir kapı, altın bilezik, tilki adam” gibi örnekler çoğunlukla sıfat tamlaması olarak kabul görmüştür.

İyelik ekinin düşmesi sonucu oluşan ad türünden birleşik sözcükler bitki, hayvan, nesne, kişi ve yer adları ile soyut anlamlı kavram adları da teşkil eder. Özellikle alet ve bitki adlarının büyük bir bölümü bu şekilde oluşmuştur. Birleşik sözcüğü oluşturan sözcüklerin büyük bir kısmı benzetme ilgisi yönüyle bir araya gelip yeni bir sözcüğü oluşturur. Bu sözcükler zamanla kalıplaşarak anlamlarını yitirir ve farklı anlamlı bir birleşik sözcük oluşturur: **ağızgapak** “kapak”; **ağızyapı** “kapak” **aalınsaç** “alın saçı”; **aalınşaa** “zincire dizilen ve börklerin ön tarafına takılan gümüş süs”; **aşğaaan** “mide”; **aštağta** “üzerinde ekmek kesilen tahta”; **aşıktorba** “içine aşık kemiğı atmak için yapılan eski torba”; **atabeğ** “çocuğa savaş tekniklerini ve bürokrasiyi öğreten adam”; **arğışçuval** “tahıl için kullanılan bir tür çuval”; **atğulak** “küçük çiçekli bir tür bitki”; **atırsaabın** “sabun”; **atkeçe** “atın üstüne örtülen keçe”; **atyatak** “tavla”; **atyüvrük** “dışı ak, içi kızıl tozlu mantar”; ; **atbaşçı** “gelini almaya giden atlılar”; **atçapışık** “atları yarıştırmak amacıyla yapılan oyun; **atyelmik** “bir tür yenen ot”; **ayaguulağ** “binmek için

gerekli olan at, eşek, taşıt, araç” **ayakgaap** “ayakkabı”; **ayakköpri** “yaya köprüsü” ; **ayağuuç** “ayak ucu”; **aaybaalık** “bedenin iki tarafı yassıca, büyük yüzgeçli, kuyruk bölümü olmayan bir balık türü”; **aayboğdaş** “bağdaş kurup oturma şekli”; **ayakbaşgıç** “gaz pedalı”; **Aaybölek** “kişi adı”; **aaygäädik** “bir tarafı gedik olan üç parçalı bir tür nakış”; **aaygızıl** “ay görünümlü üstü benekli bir tür nakış”; **aaynagıyık** “kırılan aynanın parçaları”; **aayböke** “yelkenli kayıkta kullanılan ay görünümünde bir tür tahta”; **Aaycemaal** “kişi adı”; **aaykeşde** “börk üstüne işlenen bir nakış türü”; **aaynabukça** “kenarları nakışlı bir tür ayna”; **aaynagööl** “halı türü ev eşyaları üzerine işlenen göl motifi”; **aaypalta** “yassı ağızlı uzun saplı bir balta türü”; **aaytaabak** “bir tür nakış”; **aayteşe** “kalın ağaçları yontan bir tür araç”; **baabadayhaan** “tarımla uğraşan, ziraat işlerinde usta”; **baağçebiş** “besiliğe bırakılan keçi”; **baağgoyun** “besiliğe bırakılan koyun”; **bağışbaağ** “dışı kamış olan evlerin tahtadan döşemeleri birbirine bağlayan ip”; **bağröyken** “karaciğer ve akciğer; **bağşıyovşan** “dağda biten kokulu bir tür ot”; **baağtoklı** “semirmesi için besiyeye bırakılan toklu”; **baalıkgöz** “kuşgözüne benzeyen ve çorak topraklarda yetişen gül veren kısa bir tür bitki”; **baalıkgulak** “omurgasız su canlılarının beden örtüsü”; **balgaymak** “sütleyapılan tatlı yiyecek”; **başaşaaak** “baş aşağı, aşağı doğru”; **başatgıç** “başörtüsü”; **başyuvluk** “baş yıkamak için kullanılan yoğurt, ayran”; **başboğı** “baörtüsü”; **başdañı** “başörtüsü”; **başdarak** “tarak”; **başuuç** “yatan kimsenin baş tarafı”; **bäägölkeşde** “börk üzerine işlenen bir tür nakış”; **bedenterbiye** “beden eğitimi”; **biilbaağ** “bel bağı” ; **biilğuşak** “bele takılan kuşak”; **buğdayboğun** “buğdaya benzeyen taneli bir tür ot”; **biilağırı** “bel ağrısı”; **boğzbossaan** “halı, battaniye türü eşyalara işlenen göl motifi”; **boynoñurga** “omurgadan boynun alt kısmına kadar olan kısım”; **buğdayreñk** “teni buğday renginde olan ”; **buğratiken** “dağ eteklerinde biten bir tür ot”; **burunbaağ** “keçenin kenarlarına sağlamlaştırmak amacıyla işlenen ip”; **burunhalka** “hızma”; **caamböörük** “kenarları geniş, üstü halkamsı türlü nakışlarla işlenen börk”; **caanalğıç** “Azrail”; **çakcagündüz** “tohumundan ilaç yapmak için kullanılan bitki”; **çakırtiken** “dikenli bir bitki”; **çakmakdaaş** “çakmaktaşı”; **çakmakgööl** “bir tür nakış”; **çaalçoorba** “süzme yoğurtla yapılan bir tür yemek”; **çapgiyassık** “üstünde et, ot kesmek için yapılan yuvarlak ağaç”; **çayyooçak** “çay ocağı”; **çayhalta** “içine çay konan küçük çuval”; **çemçegööl** “halı kenarına işlenen göl motifi”; **çemçetoorba** “içine kepçe, kaşık türünden eşyaları koymak için yapılmış torba”; **çiğityaağ** “ayçiçeği çekirdeğinden elde edilen yağ”; **çopanbadak** “güreşçinin bağda kurma, çelme atma hareketi”; **çopantelpök** “ince dallı, yuvarlak sarı çiçekli ot”; **çöpboya** “kökünden sarı boya elde etmek amacıyla kökünü kesip yumurtanın sarısına batırılmasıyla kullanılan bir tür ot”; **damakmooncuk** “boyna takılan inci gerdanlık”; **dañyıldız** “seher yıldızı”; **daaşbaağ** “balık ağının dibindeki ağırlığı bağlamak için kullanılan ipler”; **demirğur** “boz, karaya çalan”; **demiryoolçı** “demiryolu işçisi”; **depebaağ** “devenin üstündeki yükleri bağlamada kullanılan ip”; **deresoğan** “yabani soğan”; **deresiğır** “sığıra benzeyen boynuzlu hayvan”; **deridaaş** “deriyi temizlemek için kullanılan taş”; **dırnakgöl** “halı üzerine işlenen göl motifi”; **duzbaağ** “deveyi bağlamada kullanılan ip”; **duzçaanak** “incik kemiği ile kalça kemiğini birleştiren dizin üzerindeki yuvarlak kemik”; **dildövşük** “gizli anlaşma”; **doğanoğlan** “babaları kardeş olan”; **doñuzburun** “1. halılara işlenen bir tür nakış 2. atın toynağının üst taraflarında çıkan yara”; **doñuzgöz** “hayvanları korumak amacıyla kazılan çukur”; **doñuztopalak** “ince, uzun yapraklı, havuç türü kökü olan bir bitki”; **durnadaaban** “gül familyasından çok yıllık bir bitki”; **duuztoorba** “tuz torbası”; **dürdääne** “dür tanesi”; **düyebaşlık** “gelin almaya gidilirken devenin üstüne atılan çok parçalı bez”; **düyeboyun** “gömleğin yakasına işlenen nakış”; **düyedaaban** “devetabanı bitkisi”; **düyeğuş** “devekuşu”; **düyehaalık** “gelin almaya gidilirken deve havutunun iki tarafına asılan halı”; **düyphaalı** “evin içine sermek için yapılan orta büyüklükteki halı”; **düyptoorba** “evin başköşesine asılmak için çeşitli nakışlarla süslenen halıdan çuval; **eğınbaş** “giyecek, kıyafet”; **eğinyüp** “10 cm kalınlığında çizgili ip”; **elbukca** “kızların el işlerini sakladıkları dört köşeli bohça”; **elçalğıç** “havlu”; **elğuş** “akdoğan”; **elyaağlık** “el, yüz silmek için kullanılan bez”; **eñsigamış** “‘gara öy’ adlı evin kapısına örülen kamış”; **erikgöl** “eriğin gülüne benzetilip halıya işlenen nakış”; **eşegarı** “büyük sarımsı-kızıl arı”; **eşegarka** “‘gara öy’ adlı evin üstüne iki tarafının örtülen görünüşü”; **eşekyassık** “çok ayaklı, yassı, kül renginde bir böcek”; **eşekyorunca** “boyu bir metreye kadar çıkabilen iki yıllık bir yabancı ot”; **gamışbaağ** “‘gara öy’ adlı evin kamışını

bağlamada kullanılan ip”; **gaanyaş** “sapının suyu kızıl renkli olan ve arpaya benzeyen bir yıllık ot”; **garavulçöp** “boyundurğun ortasındaki denkleştirme çubuğu”; **garğasoğan** “dik yetişen mavi çiçekli bir bitki”; **gaavungül** “bahçe bitkileri arasında yetişip onlara zarar veren sarı saplı çiçekli yabancı ot”; **gaazayak** “sulu yerlerde biten, yaprağı kazayağına benzeyen bir tür bitki”; **geçigaplan** “kedgiller familyasından sarı-kahverengi arası tonlarda memeli, vahşi hayvan”; **geçigulak** “uzun yapraklı bir tür ot”; **geçiguş** “ince kuyruklu alacalı tüylü bir kuş”; **geçisakğal** “keçisakalı, çenede olan sakal”; **gelinbarmak** “bir tür üzüm”; **gelinkömelek** “gelin mantarı”; **gelnece** “yenge”; **gırnakbaağ** “ip, bağ”; **gırnaksaç** yaz aylarında yeşeren ince saplı yabancı ot”; **goçbuynuz** “koçbuynuzuna benzetilip keçeğe işlenen burgulu nakış”; **golbaağ** “hamutu arabaya bağlamak için kullanılan ip”; **gonakbaay** “ev sahibi, misafir ağırlayan”; **gorküye** “deve yoğurdundan yapılan ayranın muhafaza edildiği orta büyüklükte içi sırça küp”; **goyunguş** “küçük alacalı kuş”; **göbeğene** “yeni doğan çocuğun göbeğini kesen kadın”; **gözbaş** “suyun ilk çıktığı yer, göze”; **gözbaağcı** “hileci, göz boyayan”; **gözboyağçılık** “göz boyama, kandırma, aldatma”; **gözyetim** “gözün görebildiği yer”; **gözçikgınc** “aykırı, kurallara uymayan”; **gözmooncuk** “nazar boncuğu”; **gözyaş** “gözyaşı”; **gulakçöp** “deve hatabını koruyan iki parmak kalınlığındaki yassıca ağaç”; **gulakhalka** “küpe”; **gulaktöz** “kulağın arkasındaki çıkıntı”; **gulakyüp** “ip, organ”; **gulanguyruk** “kumluk alanlarda yetişen yumuşakça yabancı ot”; **guşburun** “kuş gagasına benzeyen uzun saplı maşa”; **guşdamak** “az yemek yiyen”; **guşdırnak** “kuş tırnağına benzetilen bir tür nakış”; **guşgaanat** “bayanların iç giyimlerine işlenen ve kuş kanadına benzeyen nakış”; **guşığde** “iğdenin ufak türü”; **günorta** “güney”; **gülyaka** “yuvarlak ve taşlı broş”; **göndiizköör** “güvercinden küçük karamsı gri-kahverengi tüylü kuyruğu sarımsı gece uçan kuş”; **haalıçıval** “halı görünümünde yapılan çuval”; **hamurmaaya** “hamurmaya”; **hamurturşu** “hamur mayası”; **haraamyaağı** “haram yiyen”; **ıçaağırı** “karın ağrısı”; **ıçdaalak** “kayık döşeme tahtaları”; **ıçgısgınc** “hüzünlü”; **ıçyakğıç** “öfkelendiren, dokunan”; **ıçyaağ** “hayvanın karnının dışındaki yağ”; **ığdeyaprak** “bir tür kavun”; **ıikbaş** “ipliğin iyi dolanması için yapılan içi oyuk yuvarlak taş ya da tahta”; **ıışiksöye** “kapının arka tarafını destekleyen ağaç dayanak”; **ıtbaalık** “suda yüzüp duran kuyruklu kurbağa yavruları”; **ıtburun** “yabancı gül ve ilaç için kullanılan kızıl kökü”; **ıtgızgan** “yapraklarının ucu keskin dikenli, hayvanın yemediği yabancı bir tür ot”; **ıtköleğe** “güneşin önüne gelen buluttan yere düşen gölge”; **ıtsiñek** “sarımtıl renkli, yassı kanatlı, köpeğin vücuduna ilişen sinek”; **ıttirsek** “göz kapağının kirpikli yerinden beliren şişkinlik”; **ıtüzüm** “dut yaprağına benzeyen bir ot türü”; **kakabaş** “1. bakımsız, terbiyesiz, görgüsüz 2. başıboş hayvan; **kellağırı** “baş ağrısı”; **kelleçanak** “kafatasını oluşturan eklemsiz kemikler”; **kelleğöçak** “başörtüsü kenarlarına işlenen nakış”; **kenaaryaka** “kıyı, sahil”; **kepbeğöven** “dallarında şıramsı, sakızimsı bir sıvı olan dikenli bitki”; **keyiğalma** “dağlık yerlerde biten ince yapraklı küçük elma ağacı”; **keyikokara** “uzun boylu dağ bitkisi”; **keyikbövrek** “dağ eteklerinde yetişen maydanozgiller ailesinden çokyıllık bitki”; **keyikburça** “dağ eteklerinde çölde yetişen ensiz yapraklı bitki”; **kirpigül** “40-50 cm boylarına kadar yetişen çok yıllık bir tür bitki”; **kötegaraba** “tekerleğinin dışı demirden olan araba”; **mantıgazan** “mantı kazanı”; **maayapetir** “tandır ekmeği”; **moollatorğay** “çayır kuşu”; **naardaane** “nar tanesine benzeyen yüzük, kolye taşı”; **Nebitdaağ** “yer adı”; **nepyaag** “neft”; **novruzgül** “sapı dalsız ve yapraksız olup sarı çiçek veren, kızıl renkli çok yıllık bitki”; **oğulhaacat** “yüzük parmağı”; **okyılan** “sıçrayarak hareket eden uzun, ince, ala renkli bir tür yılan”; **okyetim** “yakın mesafe”; **oñurgagööl** “halı üzerine işlenen omurga görünümlü nakış”; **ootsöndürğic** “ateş söndürmede kullanılan araç gereç”; **öküzgöz** “gece vakti çıkan birbirine benzeyen iki yıldız”; **ölçeğagaç** “yer ölçmekte kullanılan araç”; **ördekburun** “burnu ördek burnuna benzeyen suda ve karada yaşayan bir tür hayvan”; **ööthalta** “safra kesesi”; **pişikdırnak** “meyvesi dikenli bir ot, keditırnağı dikenli”; **pişikguyruk** “bir ot türü”; **saçaktoorba** “dügüne gidildiği vakit içine iki üç sofraya konan torba”; **saçbaağ** “saç bağı”; **saçmoonçuk** “boncuklu saç bağı”; **samırtoorba** “kum çıkarmada kullanılan torba”; **samırruğan** “kuyu kazılırken kum çekmek için torbanın ağzını büzmede kullanılan ip”; **sandıkğööl** “battaniye çuval gibi eşyalara dokunan sandık görünümlü göl deseni”; **sesyetim** “yakın mesafe, sesin ulaşabildi uzaklık”; **siimağaç** “telgraf ağacı”; **söyebaağ** “‘gara öy’ adlı evin kapısı ile ana döşemelerini bağlayan ip”; **suvkäädi** “içine su konan kabak”; **suvküye** “su

testisi”; **şetdaalgül** “seftali gülüne benzetilip el işlerinde dokunan nakış”; **tayağatım** “insanın esasını atabildiği uzaklık”; **tayaketim** “asanın / sopanın atılabilecek uzaklığı”; **tayaksalim** “baston boyu uzaklık”; **taazıguyruk** “halı, keçe işlenen bir tür nakış”; **toklutay** “gri-kahverengi tüyleri olan hızlı koşan fakat koşamayan büyükçe kuş”; **tumargül** “halı, battaniye gibi eşyalara işlenen nakış”; **tüynükyüp**; “‘gara öy’ adlı evin tüynük adı verilen üst kısmına asılan ipi”; **uunaş** “erişte”; **yaağmeşik** “keçi derisinden yapılmış olup içine yağ koymaya yarayan kap, tulum”; **yelmaaya** “masalarda olup ayağının yere değmediği düşünülen deve”; **yeralma** “yer elması”; **yerçilim** “pipo”; **yerçörek** “köze konup pişirilen ekmek”; **yardemir** “pulluk”; **yerdeşik** “eve duman, hava çıkması için konan delik”; **yardöle** “yer altına yapılan hayvan barınağı”; **yetiimoltañ** “ayakkabının altına vurulan yama”; **yılaanbaalık** “yılan balığı”; **yoolayrıt** “yol ağzı”; **yoolbaşçı** “başkan, lider”; **yürebulanç** “iğrenç”.

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Türkmen Türkçesinde de ad türünden birleşik sözcüklerin bir kısmı Farsça menşeli ikinci ad konumundaki ‘hane, name, hor, keş, hon, perest gibi sözcükler ile yapılır. Bunun yanında Arapça ve Farsçadan alınan sözcüklerin bir araya getirilmesi neticesinde oluşan sözcükler ile Farsça birleşik sözcükler de mevcuttur: **aşhaana** “yemekhane”; **athaana** “tavla”; **atışhaana** “atış talimi yapılan yer”; **baayğuşhaana** “baykuşların meskeni”; **balahaana** “bir katlı evin üzerine yapılan küçük oda”; **bääbekhaana** “doğumhane”; **boyağhaana** “boyanan ev, yer”; **buthaana** “puta tapılan yer”; **buuzhaana** “buzhane”; **cılavhaana** “at yuları saklanan yer” **çaphaana** “basım evi”; **çaphaana** “matbaa”; **çayhaana** “çayhane”; **däälihaana** “akıl hastanesi”; **dellekhaana** “berber dükkânı”; **dermaanhaana** “eczane”; **gamhaana** “çok gam çeken”; **garavulhaana** “bekçi evi”; **gassaphaana** “hayvan kesilen yer”; **gatrhaana** “katır saklanan yer”; **goorhaana** “cephane”; **gooraghaana** “yabancı bitkileri ve hayvanları korumak ve çoğaltmak amacıyla yapılan yer”; **guşhaana** “kuş saklanan ev”; **haacathaana** “tuvalet”; **gülhaana** “gül yetiştirilen yer”; **haremhaana** “harem”; **hasaaphaana** “muhasabe”; **hassahaana** “hastane”; **ibaadathaana** “ibadethane” **iilçhaana** “elçilik”; **kabuulhaana** “misafirhane”; **käärhaana** “tarım işleriyle uğraşan idari birim”; **kebaaphaana** “kebab yapılan yer”; **kitaaphaana** “kütüphane”; **konsulhaana** “elçilik binası”; **maatamhaana** “yes evi”; **mevhaana** “meyhane”; **mevithaana** “morg”; **mevlishaana** “meclis” **muhmaanhaana** “misafirhane”; **nahalhaana** “fidanlık”; **naharhaana** “yemekhane”; **oodunhaana** “odunluk”; **pellehaana** “spor müsabakalarında varış yeri”; **peşhaana** “cibinlik” < peşse “sivrisinek” + hane; **salğhaana** “insanların ve kurumların bulunduğu yeri açıklayan kurum”; **saamanhaana** “samanlık”; **seyishaana** “at bakılan yer”; **şitilhaana** “fidanlık”; **tophaana** “tophane”; **toyhaana** “düğün yapılan yer”; **tussağhaana** “hapishane”; **ussahaana** “usta olunan yer”; **vekilhaana** “millet meclisi”; **veyraanhaana** “harabe”; **yatakhaana** “yatakhane”; **zibilhaana** “çöplük”; **zikgehaana** “darphane”; **äähtnaama** “borç seneti”; **beyaannaama** “açıklama, özetleme”; **boorçnaama** “senet”; **delilnaama** “kanıt” **düzgünnaama** “tüzük, yasa, yönetmelik”; **haayışnaama** “dilekçe”; **hödürnaama** “referans mektubu”; **hukuuknaama** “ruhsat, bir işi yapmak için verilen resmi izin belgesi”; **kepiilnaama** “senet”; **keşitnaama** “hüküm, karar”; **mevilnaama** “bir yıl boyunca yapılacak işleri planlayan pusula”; **subuutnaama** “kanıt, delil”; **şahaadatnaama** “belge”; **şaaayatnaama** “belge, rapor”; **vaspnaama** “tarihi bir olay ya da kişi adına yazılan şiir”; **aadamhor** “insan eti yiyen, yamyam”; **arakhoor** “içki içmeyi seven”; **cepaahoor** “cefa çeken”; **çayhoor** “çok çay içen”; **çilimhoor** “sigara içen”; **gamhoor** “üzüntüsünü içinde saklayan, dert dinleyen”; **gaanhoor** “kâtil”; **haraamhoor** “kanunsuz hareket eden”; **muğthoor** “otlakçı, asalak”; **namaazhoon** “dindar”; **parahoor** “rüşvetçi”; **sovathoon** “okur-yazar”; **süythoor** “tefeci, faizle para veren”; **cepaakeş** “zahmet çeken”; **çaykeş** “çok çay içen”; **çaypuruş** “çay satan”; **çilimkeş** “sigara içen”; **demkeş** “1. baca. 2. termos”; **aataşparaz** “ateşe tapan”; **haçparaz** “haça tapan, Hristiyan”; **çapraz** “çapraz” < Fa. çep + râst; **çapıksuvaar** “süvari, at binicisi” < Fa. çâbük + süvâr; **dürbi** “dürbün” < Fa. dūr + bîn; **hatmkerde** “okur-yazar” < Ar. hatm “bitirme” + Fa. kerde “yapan, tamamlayan”; **heykeltaraş** “heykeltıraş” < Ar. heykel + Fa. tırâş; **hunaaba** “kanlı gözyaşı” < Fa. hûn + âbe; **kervensaray** “kervensaray” < Fa. kârbân + serây; **müraap** “su paylaşırma işini yapan kişi” < Fa. mîr + âb; **neşebent** “uyuşturucu bağımlısı” < Ar. neş’e + Fa.

bend “bağ, bağlama” ; **paatışaa** “padişah < Fa. pad “taht, taç, güç-kuvvet + şâh; **payapıl** “köprü” < Fa. pây “ayak” + pul “köprü”; **periizaat** “güzel, alımlı” < Fa. perî + zâd / zâde; **serhet** “sınır” < Fa. ser + Ar. hadd; **serhoos** “sarhoş” < Fa. ser + hōş; **serhovuz** “etrafı bağlı büyükçe havuz” < Fa. ser + Ar. havz ; **serpaay** “saygı için verilen hediye” < Fa. ser + pâ; **simaap** “civa” < Fa. sîm + âb; **şaasuvaar** “süvari” < Fa. şâh + süvâr; **şaaçıraağ** “1. güzel renkli, ışıltılı bir tür taş. 2. mum ” < Fa. şam “gece, akşam” + çerâğ “çıra”; **şaasupa** “avluda yapılan geniş seki” < Fa. şâh + Ar. şuffe “seki, sofa ”; **Şirincemaal** “kişi adı” < Fa. şîrîn + Ar. cemâl; **gülaap** “gül suyu” < Fa. gül + âb; **haanabiizar** “aldırmaz, umursamaz” < Fa. hâne + bî-zâr ; **haanaharaap** “buzulmuş, harap olmuş” < Fa. hâne + Ar. harâb; **pederläänet** “babana, atanana lanet olsun’ anlamında ilenme sözü”.

Ad türünden bir sözcükle “ara” sözcüğünün bir araya gelmesi neticesinde oluşan ad türünden birleşiklerin bir kısmı değişik kavram adları teşkil ederken diğer bir kısmı zaman ifade eden zarflar teşkil eder: **ağşamaara** “gün batımı, akşamüzeri”; **diışaara** “dışarı”; **doodağaara** “dudak arası”; **dövletaara** “devletlerarası; **gıssağaara** “aceleci; **giicaara** “havanın kararmasından önceki vakit, akşam vakti”; **halkaara** “uluslararası”; **hataraara** “ekilen yerin iki hat arasındaki mesafesi”; **hökümetaara** “hükümetler arası”; **ikindiinaara** “ikinci vakti içinde”; **keşaara** “iki ekin dizisi arasındaki mesafe”; **mövsümaara** “iki mevsim arası”; **ortaara** “bir yerin tam ortası”; **öözaara** “kendi içinde, karşılıklı”; **planetaara** “gezegenlerarası”; **şäherara** “şehirlerearası”.

Yalın durumdaki iki ad unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan birleşik sözcüklerden bir kısmı Rusça menşelidir. Bu sözcükler genellikle Rusçadaki şekliyle Türkmen Türkçesine geçmiştir: **aeroport** “hava alanı” < Rus. aeroport; **aerodinamika** < “hareket eden bir cisim üzerinde havanın yarattığı etkiyi inceleyen bilim” < Rus. aerodinamika; **aeromehanika** “mekanikğin hava ve diğer gazların denge ve hareket halleri ile ilgilenen bölümü” < Rus. aeromehanika; **agronomiya** “tarım bilim” < Rus. agronomiya; **agrotehnika** “tarım tekniği” < Rus. agrotehnika; **agrohimiya** “tarımsal kimya” < Rus. agrohimiya; **avtobus** “otobüs” < Rus. avtobus; **avtomat** “otomat” < Rus. avtomat; **avtomatik** “otomatik” < Rus. avtomatika; **avtomobil** “otomobil” < Rus. avtomobil; **ampermetr** “ampermetre, akımölçer” < Rus. ampermetr; **astrofizika** “astrofizik” < Rus. astrofizika; **dramteatr** “dram tiyatrosu” < Rus. dramateatr; **folklor** “halkbilim” < Rus. folklor; **fotoapparat** “fotoğraf makinesi” < Rus. fotoapparat; **fotomontaj** “fotomontaj” < Rus. fotomontaj; **futbol** “futbol” < Rus. futbol; **internatsional** “uluslararası” < Rus. internatsional; **kompyuter** “bilgisayar” < Rus. kompyuter; **kilogram** “kilogram” < Rus. kilogramm ; **kilometr** “kilometre” < Rus. kilometr; **kinoteatr** “sinema” < Rus. kinoteatr; **konservatoriya** “konservatuvar” < Rus. konservatoriya; **şlakbeton** “cüruf karışımı yapılan beton” < Rus. şlakbeton; **şlakblok** “cüruf hazırlanan yapı malzemesi” < Rus. şlakblok ; **termometr** “ısıölçer” < Rus. termometr; **fotonuşğa** “tıpkıbasım”; < Rus. foto+ Ar. nuşğa

2. Sıfat Tamlaması Şeklinde Oluşan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcüklerde sıfat durumdaki sözcükle ad konumundaki sözcük birleşir. Bu sözcükler cümle içinde isim, sıfat, zarf görevlerinde kullanılır. Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcükler çoğunlukla alet, hayvan ve bitki adları teşkil eder: **aacibaadam** “acı badem”; **aacibalğaz** “bir yıllık yabancı bir tür ot”; **aacibuyan** “iri yapraklı, ufak yapraklı, boz renkli, acı bir bitki”; **aacidaane** “meyvesi acı erik” ; **aacigaabık** “dışı dilim desenli acı tatlı bir kavun türü”; **aacitere** “acımsı tadı olan ve yenebilen bir tür bitki”; **aaçgöz** “açgözlü”; **aaçmañız** “aç”; **ağsaksere** “işaret parmağı ile serçe parmağın gerilmiş durumdaki uzaklığı”; **aakbaalık** “yuvarlak kafalı, yassı pullu, kılçıksız bir balık türü”; **aakbaş** “ak güllü, pamuk fidesi uzunluğunda bir bitki” ; **aakburuk** “güllü keçelerin ortasına işlenen, koçboynuzu görünüşlü dolambaçlı nakış”; **aakçöp** “dağda yetişen yemişene benzeyen bir bitki”; **aakdaş** “yapı işlerinde kullanılan bir taş türü”; **aakgaynak** “bir nakış adı”; **aakgelineçek** “ak çiçekleri

olan kızıl renkli bir tür bitki”; **aakgulak** “kavun ve karpuz bitkisinin yaprakları üzerinde ak benekler şeklinde görülen hastalık”; **aakgum** “yer adı”; **aakgül** “kişi adı, bir tür bitki”; **aakmanat** “kadın kıyafetlerinin yakalarına, cep kenarlarına takılan kulplu gümüş para”; **aakmañız** “tecrübesiz, toy”; **aakmaaya** “buğra ile dişi devenin çiftleşmesinden doğan deve”; **aaknabat** “bir tür kavun”; **aakpaamık** “bir tür yabancı ot” ; **aaksakgal** “yaşlı, ihtiyar”; **aaksuv** “halılara dokunan bir tür nakış”; **aaksüñk** “küçükbaş hayvanların incik kemiğiyle oynanan oyun”; **aaksüyek** “küçükbaş hayvanların incik kemiğiyle oynanan oyun”; **aaksüyt** “mavi renkli çabuk olgunlaşan bir kavun türü”; **aakşekerek** “ak üzümün bir türü” ; **aaktiken** “dağ eteklerinde biten 1-2 metreye kadar ulaşan kırmızı renkli bir ağaç”; **aakyaal** “yelesi ve kuyruğu beyaz olan at”; **aakyüp** “elde dokunup işlenen ve evdeki döşemelerde kullanılan bir tür ip”; **aakyüvrük** “suda pişirilen pirincin üstüne yoğurt konarak hazırlanan yemek”; **aalabaag** “ak ya da kara yünün eğrilmesiyle elde edilen ip”; **aalabahar** “ilkbahar, erken bahar”; **aalabaşgı** “şaşkın, şaşırması”; **aalacagözen** “halıya işlenen bir tür nakış”; **aalacağuzı** “bir tür nakış”; **aalagarañkı** “alacakaranlık” ; **aalağayış** “altın, gümüş parçalarıyla süslenen bir tür kayış”; **aalahövren** “başından kuyruğuna kadar benekli, alaca renkli, zehirli bir yılan” < ala + hövren < Ar. huvreyn < hür’el ‘ayn; **aalaşakırdı** “çeşitli nesnelerin birbirine dokundurulmasıyla oluşan ses”; **aalatakırdı** “katı nesnelerin birbirine dokundurulmasıyla oluşan ses”; **aalacabars** “kedigiller familyasından vücudunda ala renkli benekleri olan bir yırtıcı hayvan”; **aalatoğan** “çayır kuşuna benzeyen bir tür kuş”; **aalatozan** “büyük toz kütlesi” **aalayaaz** “keyifli, mutlu” **aalazenzele** “gürültü, patırtı”; **almabaş** “kabarık tüylü, turuncu gagalı, kızıl renkli bir tür ördek” **aalöyme** “al yazma”; **altınğaavak** “altından yapılan kabağı ok ve yayla vurup kırma üzerine oluşturulan oyun”; **añribaş** “en iyi, en güzel”; **araçääk** “sınır”; **aragatnaşık** “ilişki, iki kişi arasındaki bağ”; **arkadayanç** “arkadaş, bel bağlanılan kişi”; **aartbağış** “‘gara öy’ adlı evin arka döşemelerinin birleştiği yer”; **aartbuucak** “banyo, lavabo, temizlenme yeri”; **ağşam** “akşam”; **altınğanat** “altı tane döşemeden yapılan büyük ev”; **azaatmaahı** “dışı kızıl, ufak pullu bir tür balık”; **baalağuş** “akdoğan yavrusu”; **betgelsik** “çirkin”; **bääşbarmak** “etli çorbaya kesilen hamur parçalarının atılmasıyla yapılan yemek”; **bääşbeter** “en kötü”; **bääşburç** “beş köşeli”; **bääşdaş** “bir tür oyun, beştaş”; **bääşöörüm** “gözenekli ve burulu bir tür nakış”; **bääşpaara** “bir tür nakış”; **betğilik** “kötü karakterli”; **birçakkı** “bir zamanki, eski”; **birbaada** “birden, hemen”; **birçak** “çok önce, çoktan”; **birentek** “nice, birçok” **bireyyääm** “çoktan”; **birhiili** “bir türlü”; **birnääçe** “az sayıda”; **birneme** “epeyce”; **birniçe** “birçok”; **birsıdırğun** “düzenli olarak, belli aralıklarla”; **birtaraplayın** “tek taraflı”; **birtüysli** “belirsiz, açık olmayan” **birvağt** “önce, daha önce”; **bütiindünyää** “dünyanın bütün tarafları”; **çarğat** “başörtüsü”; **dääliğöcele** “acı köklü, çiçekli bir bitki”; **demirgazık** “kuzey”; **demirtiken** “yumuşak yapraklı yere yayılan dikenli bir bitki ve bitkinin yuvarlaklı dikenli”; **dikbaş** “başı aşağı eğilmeyen kırk günlük yonca”; **dikyaka** “yakası dik gömlek”; **dokmääde** “tok, sabırlı, gözütok”; **doñyürek** “acımasız”; **döörtburç** “kare”; **döörtğiran** “eni boyu eşit olan”; **döörtgoşma** “dört dizi”; **dürlügoçak** “el işlerine işlenen bir tür nakış”; **garaalı** “kara erik”; **garabağır** “iyi kalpli”; **garabaş** “buğday arpa gibi ekinlerin başaklarında oluşan karartı hastalığı”; **garabiice** “1916’da orduya adam göndermek için atılan kura”; **garabuğra** “esirin boynuna geçirilen ucu zincirli giysi”; **garaburç** “kara renkli yuvarlakça burç”; **garacürcen** “incecik kara yüz” **garaçarlık** “balıkçıl eğri gagalı bir tür martı”; **garaçavuş** “yağışın olmadığı yıllarda yağmur yağması için verilen sadaka.”; **garaçomak** “iki kişinin arasını bozan kişi, arabozucu”; **garadamak** “ışkın”; **garadendan** “boz renkli kalın saplı, çok yıllık otsu bitki”; **garadil** “dana dili üzerinde oluşan çatlama hastalığı”; **garadiiş** “dişleri dökülüp, yeri kararmış olan (koyun)”; **garagalpak** “Karakalpak”; **garağaç** “bir ağaç türü”; **garağaçak** “kara renkli bir yılan türü”; **garagaas** “ipek başörtüsü”; **garagulak** “kedigiller familyasından vaşağa benzeyen bir tür hayvan”; **Garağum** “çöl adı”; **garağurt** “ayranın içine meyan kökünün atılıp kaynatılması neticesinde hazırlanan yiyecek”; **garagurum** “evin duman, is sinen çatlakları”; **garagızıl** “1. karaya çalan kızıl 2. halıya kızıl ve kahverengi iplerle işlenen nakış”; **garaguş** “1. dağlık alanlarda ve çöllerde yaşayan eğri gagalı, güçlü yırtıcı bir kuş 2. epilepsi hastalığı”; **garamañlay** “talihsiz”; **garanebis** “kötü nefis”; **garamayak** “fakir, fukara, avam”; **garamürri** “dışı dilimlenmiş gibi desenli, geç olgunlaşan bir karpuz türü”; **garanebit** “petrolden benzin, gaz yağı elde edildikten

sonra kalan yağmsı kalıntı”; **garasırım** “haliya kara ipele işlenen çizgi”; **garasuv** “sıvı, akıcı madde”; **garatiken** “sulu yerlerde biten dik uzun yapraklı bir bitki”; **garayaag** “işlenmemiş petrol, katran, koyunun pisliğinden yapılan yağ”; **garayağız** “karamsı, esmer”; **garayatak** “küçükbaş hayvanların kışın ve güzün kaldıkları yer, ağıl”; **garayelin** “memesi süt dolmadan yavru veren hayvan”; **garriğuz** “çabuk olgunlaşmayan kışlık bir kavun türü”; **gatibaş** “1. yuvarlak taneli mısır bitkisi 2. sağlam, dayanaklı.”; **gilguyruk** “ince kuyruklu, küçük bir av kuşu”; **gısrbossaan** “battaniye, halı türü eşyalara işlenen bir tür nakış”; **giyikyaka** “erkek gömleklerinde açılan yaka”; **gızılajak** “bir tür nakış”; **gızılcauurt** “çakala göre daha küçük ön iki ayağı ile yer eşeleyen yırtıcı bir hayvan”; **gızılıncik** “uzun ve kızıl bacaklı bir tür kuş”; **gızılgaaz** “kızıl renkli, uzun kuyruklu su kuşu”; **gızılguayruk** “kızıl kuyruklu serçeğillerden bir kuş”; **gızılmeñiz** “teni, yüzü canlı, kızıl tenli”; **gızılödedek** “yemek borusu”; **gızılşapak** “kızıl saplı ak bir üzüm türü”; **giicöglään** “öğlenin son, ikindinin ilk vakitleri”; **giicağşam** “havanın kararmaya başlamasından karanlığın çöküşüne kadar olan süre”; **giicaara** “akşamın ilk vakitleri”; **goñurbaş** “yeşermiş, tohumu olgunlaşmış kısa boylu yabancı ot”; **goşabaş** “düvenden kırılmadan kalan buğday başları”; **goşağaç** “iki duvarı birleştirmek için ayvan’ın üstüne konan ağaç”; **goşagoçak** “halı, keçe gibi ürünlere işlenen çiftli koç figürlü nakış”; **goşavuç** “iki avuç birleştirildiğinde el ayası içinde oluşan boşluk”; **goşaguş** “göl içindeki kuş ayağına benzetilen nakış”; **goşmakeçe** “‘gara öy’ adlı evin dışına sarılan keçe”; **göökboöri** “oğlak kapma oyunu, gökbörü”; **göökdamak** “bir tür yabancı ot”; **Göökdepe** “yer adı”; **göökgaabarçık** “dolama hastalığı”; **göökgarğa** “kanat tüyleri mavimsi bir tür karga”; **guşkelle** “ahmak, yarım akıllı”; **hoşgılık** “iyi karakterli”; **hoşgılav** “istekli, hevesli”; **hoşgövün** “bahtı açık”; **ikaara** “iki şeyin, yerin arası”; **ikigoşma** “iki dizi kaşlı bilezik”; **ikiyaan** “iki taraf”; **ikiyılçı** “iki yıl üst üste kalan öğrenci”; **ilkağşam** “akşamın ilk saatleri”; **inçekesel** “verem”; **inçesağt** “ince, zarif bedenli”; **iiriğöz** “iri gözlü elek”; **kepecebaş** “zehirli bir yılan türü”; **kırkayak** “kırkayak”; **kırkboğun** “ince dallı, çok boğumlu, kızılımsı bir tür yabancı ot”; **kırkçille** “kış mevsimin en soğuk karlı günleri”; **kırkgarın** “yuvarlakça küçük karın”; **Kööneürğenç** “yer adı”; **köörşican** “böcek yiyiciler familyasından mağarada yaşayan memeli hayvan”; **köörzehin** “yeteneksiz”; **maavuğöz** “mavi gözlü”; **näävağt** “hangi vakit?”; **oklukirpi** “kemiriciler familyasından uzun dikenli süt emici hayvan, kirpi”; **ootluçöp** “kibrit”; **oonbirçille** “dokunan kumaşın enini belirten ölçü birimi”; **oonçille** “sık dokunmayan, orta sıklıkta dokunan ipek kumaş”; **oongünlük** “on günlük süre”; **örmegamçı** “deriden yapılan kamçı”; **örmeğapı** “kamıştan örülen kapı”; **öñbayrak** “at yarışında birinciye verilen ödül”; **öñniil** “önceki yıl” < ön + ki + yıl; **öñniin** “önceki gün” < ön + ki + gün; **öñbaşçı** “başkan, yönetici”; **makroikdisadı** “makroiktisat”; **miikroikdisaadi** “mikro iktisadi”; **öñbaşçı** “başkan, yönetici”; **makroikdisadı** “makroiktisat”; **miikroikdisaadi** “mikro iktisadi”; **sakarbarak** “ak alınlı, ak renkli su kuşu”; **sakarsineek** “ak alınlı dişlek büyük sinek”; **sakartorsuk** “porsuk”; **sakaryorunca** “yabancı yonca”; **sakarçääge** “yer adı”; **saaraalı** “sarierik”; **saarıbalık** “küçük, altın renginde pullu, yassıca balık”; **saarıbaş** “haliya işlenen kanat şekilli nakış”; **saarıburuk** “keçe kenarına sarı yünle işlenen bir nakış”; **saarıçöp** “dağda biten bir ot”; **saarıçırmaşık** “ince sarı saplı bitkilere işlenen bir tür ot”; **saarıçıyan** “halı kenarlarına işlenen nakış”; **saarıdiis** “yaşlı kadın”; **saarıgaanat** “halı üzerine işlenen kanat desenli nakış”; **saarıgarınca** “grup halinde yer altında ve üstünde yaşayan, ağaçlara zarar veren karıncaya benzeyen bir böcek”; **saarıgayma** “börke işlenen dört tane köşesi olan sarı nakış”; **saarığiyak** “sarı renkli bir bitki nakışı”; **saarığöçak** “bir tür nakış”; **saarığulak** “bayan giyimlerinde içi dört parçaya bölünen araları ufak nakışlı olan yuvarlak nakış”; **saarıgül** “açık sarı bir tür gül”; **saarımañiz** “sarışın”; **saarımeñiz** “sarı benizli”; **saarıtiken** “dağda biten meyvesiz, dikenli ağaç”; **saarıyaağ** “eritilmiş yağ”; **saarıyağız** “sarı benizli”; **sekizdoğaacık** “battaniyeye işlenen sekiz nakış”; **sekizgaanat** “üzerinde sekiz döşeme olan ev”; **sekizgaynak** “haliya, yün çoraba işlenen bir nakış türü”; **sekizgoçak** “haliya işlenen dört tane karşılıklı boynuz nakışı”; **sekizkeşde** “keçeye işlenen sekiz tane yaprak şekilli nakış”; **soñkusigün** “ertesi gün”; **suvluktoorba** “heybe”; **suvlukyool** “iki mola aralığı uzaklık”; **süycügaap** “tatlı konan kap”; **süytlaş** “sütlaş” < süytli + aş; **süzmetoor** “elle süzüp balık tutmada kullanılan ağ”; **şorsuv** “kavrulmuş etin tuzlu suyu”; **şaaayol** “ana yol”; **şoorçayır** “iri ve katı saplı olup zemine yayılan yabancı ot”; **täazedöreme** “vücutta beliren yumru, ur”; **terbaş**

“yuvarlak iri üzüm”; **tersmillet** “laf anlamaz, inatçı, bildiğini okuyan”; **tekiiz** “altı, üstü düz, intizamlı”; **topbaş** “boyu kısa, ince dallı, ak, sarı güllü bir tür bitki”; **uçgur** “uçkur” < iç + kur; **ultrases** “ses ötesi”; **ulğuz** “evlenme çağına gelen kız”; **umuumbilim** “örgün eğitim”; **uşakgöz** “sık elek”; **üçburç** “üç köşe; **üçgat** “kendire benzeyen kırmızımsı ağaç”; **üçgiyak** “kıyafetlere işlenen üç parçalı nakış türü”; **üçyıldız** “ülker yıldızının ardından doğan üç tane dizili yıldız”; **yaanbaş** “uyuk kemiğinin kalça kemiğiyle birleştiği yan taraf”; **yaanğazık** “dokuma işlerinde kullanılmak üzere yere çakılan dört kazık”; **yaanpıçak** “kın içinde taşınan bıçak, kama”; **yelayak** “hafifryüylü, atik”; **yasıdaaban** “1. yassı tabanlı 2. ökçesiz ayakkabı”; **yaaşılbaş** “yeşilbaşlı bir ördek türü”; **yediçille** “dokunan kumaşın enini belirleyen ölçü birimi”; **yedidamak** “yemek yemeği çok seven”; **yedigöz** “yılan gibi uzun, benekli bir balık türü”; **yediöküz** “ırmak adı”; **yeditop** “iki tarafın bir çubukla topa vurarak oynadıkları çocuk oyunu”; **yaağhpetiir** “yufkaya yağ sürülerek yapılan ekmek”; **yekedaaban** “kazık çakmak, taş ufaltmak amacıyla kullanılan bir tür çekiç”; **yekegöz** “tekgözlü”; **yekeduz** “tek dizi üzerine”; **yeñilkele** “akılsız”; **yilaanbaş** “görünüşi yılan kafasına benzeyen tatlı su solucanı”; **yilaandoodak** “çölde yetişen yapraksız ak güllü bir bitki”; **yırtkyaprapak** “bir üzüm türü”, **yüñsagal** “yalancı”.

Sıfat tamlaması türündeki birleşiklerin bir kısmı Farsça ve Arapça menşelidir. Bu gruptaki ad türünden birleşikler Farsça ya da Arapça menşeli bir sıfat ile Farsça ya da Arapça menşeli bir adın birleşmesi neticesinde oluşur: **aahırzamaan** “kıyamet, dünyanın sonu” < Ar. âhir + zamân; **bedasıl** “asılsız, kötü karakterli” < Fa. bed + Ar. asl; **bedrooy** “çirkin suratlı” Fa. bed + rû; **betbağt** “kötü talihli” < Fa. bed + bağt; **betgümaan** “şüpheli, inanmayan” < Fa. bed + gümân; **betnaam** “utanmaz, rezil” < Fa. bed + nâm; **betnebis** “bencil, kendini düşünen” < Fa. bed + Ar. nefis; **betniyet** “kötü niyetli” < Fa. bed + Ar. niyyet; **betnişaan** “çirkin suratlı” < Fa. bed + nişân; **betpıgıl** “kötü niyetli” < Fa. bed + Ar. fi’l; **bethaybat** “heybetli, korkutucu” < Fa. bed + Ar. heybet; **bethaalık** “kötülük” < Fa. bed + Ar. hâl; **çaarbağ** “bağlık yer, park” < Fa. çâr + bâğ; **çaarva** “hayvancılıkla uğraşan, göçebe” < Fa. çâr + pâ; **çaarçuva** “çerçeve” < Fa. çâr + çûbe; **çaarpaaya** “dört ayaklı ahşap yatak” < Fa. çâr + pâ; **çaarpaara** “dört parça” < Fa. çâr + pâre; **çaarşenbe** “çarşamba, haftanın üçüncü günü” < Fa. çâr + şenbih; **çääryek** “çeyrek” < Far. çâr + yek; **duutaar** “iki telli Türkmen çalgısı” < Fa. dû + târ; **garıpkööse** “çavalın alt köşesi” < Ar. ğarib + Fa. gûşe; **hoşbağt** “bahtı açık” < Fa. hōş + bağt; **hoşbooy** “güzel koku” < Fa. hōş + bû; **hoşhaal** “durumu iyi” < Fa. hōş + Ar. hâl; **hoşmeyil** “bir işi yapmaya meyilli” < Fa. hoş + Ar. meyl; **hoşniyet** “iyi niyetli” < Fa. hoş + Ar. niyyet; **hoşovaaz** “sesi yumuşak olan” < Fa. hōş + âvâz; **hoşrooy** “güzel yüzlü” < Fa. hōş + rû(y); **hoşsuurat** “güzel yüzlü” < Fa. hōş + Ar. şûret; **hoşvağt** “keyifli” < Fa. hōş + Ar. vağt; **hoşzabaan** “tatlı dilli” < Fa. hōş + zebân; **käävağt** “bazen” < Fa. gâh / geh + Ar. vağt; **käämahal** “bazen” < Fa. gâh + Ar. mağal; **kemakil** “ahmak, yarım akıllı” < Fa. kem + Ar. ‘akl; **kembaha** “değeri az olan” < Fa. kem + bahâ; **kemrisğal** “kısmeti az olan, talihsiz” < Fa. kem + Ar. rızq; **piyaadakaazi** “nikâh şahidi” < Fa. piyâde + Ar. kađi; **penşembe** “haftanın beşinci günü” < Fa. penc + şenbih; **pespâal** “alçakgönüllü” < Fa. pest + Ar. fi’l; **şaatuut** “şah dut, iri yapraklı dut ağacı” < Fa. şâh + tût; **şaaääse** “çay içilen büyük porselen fincan” < Fa. şâh + kâse; **siişenbe** “salı günü” < Fa. se + şenbih; **sımrug** “masal kahramanlarını zor durumlardan kurtaran efsanevi kuş, anka” < Fa. sî “otuz” + murg “kuş”; **şumrooy** “çirkin” < Ar. şu’m + Fa. rû(y); **umuumhalk** “bütün halk” < Ar. ‘umûmî + halk; **yeğdääne** “bir tür üzüm” < Fa. yek + dâne; **zerdaal** “erik” < Fa. zerd + âlû

Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcüklerin bir kısmında birleşigi oluşturan birinci unsur sıfat-fiil eki almış bir sözcükten ikinci unsur ise bir addan oluşabilmektedir: **akarbaaş** “el ve ayakta çıkan sulu yara”; **oturyer** “insan sırtı”; **yanardaag** “yanardağ”.

Bazı sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik sözcüklerde ad konumundaki ikinci sözcük “+Iı, +Ii, +Iık, +IUk, +sIz, +sUz” addan ad türetme ekini aldıkları görülür: **Aağöyli** “boy adı”; **aakgövünli** “iyi niyetli”; **aaksaplı** “bir tür silah”; **altburçluk** “altıgen”; **bääşyılık** “beş yıllık”; **birkemsiz** “eksiksiz”; **biryaaanlı** “sonuçlanma, bitirme”; **biryaañalık** “sonuçlandırma”; **birtüysli** “tuhaf, anlaşılmaz”; **boğnayaklılar** “ayakları boğumlu olan böcek türleri”; **deñağramlı** “ağırlıkları denk olan”; **deñtaraplı** “ tarafları denk olan”; **dokuzdonlu** “çibana

benzeyen bir tür yara”; **garahassalık** “tifo”; **garaköölçülük** “Orta Asya’da yetiştirilen kıvrıkcık tüylü bir tür koyun”; **goşatoynaklılar** “çift toynaklılar”; **gööksuvlu** “olgunlaştığında mavimsi görünen bir tür üzüm”; **gööktozlu** “iri bir kavun türü”; **gönüburçlu** “dikdörtgen”; **ikaralık** “mesafe, ara”; **ikidilli** “iki dilli, sözünde durmayan”; **ikigövünlü** “kararsız”; **ikiyüzlü** “ikiyüzlü”; **ikuuçlu** “muğlak, belli olmayan”; **ikigepli** “yalancı”; **kırkgünlük** “dilimlenmiş gibi görünen kokulu, küçük kavun”; **kiçigövünlü** “alçakgönüllü”; **köpmaanılı** “çok anlamlı”; **köpmilletli** “çokuluslu”; **köptaraplı** “çokyönlü”; **köpburçluk** “çokgen”; **köpgırañlık** “çok köşeli”; **köpyıllık** “uzun süreli”; **köpbilmişlik** “çokbilmişlik”; **köpburçluk** “çokgen”; **näätüysli** “nasıl, ne şekilde”; **oonyıllık** “on yıl okunan ortaokul”; **öñathı** “gelin almaya giden ekibin önünde giden atlılar”; **öözakımlı** “tek başına”; **öözboluşlı** “özgün, farklı”; **öözdiyenli** “başına buyruk, bağımsız”; **öözzerkli** “kendi iradesiyle hareket eden”; **öözıgıtyaarlı** “kendi iradesiyle hareket eden”; **sovukğaanlı** “soğukkanlı”; **tutanyerli** “kararlı, azimli”; **yedidürli** “içinde yedi çeşit iplik kullanılan kumaş”; **yekelli** “işleri tek başına yapan kimse”; **yitiburçlı** “köşeleri 90 dereceden az olan, dar açılı”; **yitigözlülük** “uyanıklık”; **yüñtüylü** “koyun türü hayvanların genel adı”.

Sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik sözcükler eski vasıta ekini alarak vakit ve durum belirten zarflar teşkil eder: **birtaraflayın** “tek yönlü”; **boleliin** “yeterli derecede”; **hemmetaraplayın** “bütün yönleriyle”; **ikitaraplayın** “iki taraftan”; **iilgözlüğüin** “el gözüyle, herkesçe, açık açık”; **iürgöziin** “erken”; **öözakımlayın** “tek başına, bağımsız”; **yağtügöziin** “ortalık kararmadan, akşamüstü.”

3. İsnat Gurubu Şeklinde Oluşan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Bu gruptaki ad Türünden birleşiklerde iyelik ekini alan birinci sözcükler ikinci sözcüğe isnat edilerek yeni kavramlar türetir: **aadiyaman** “ekin içinde yeşeren taneli yabancı ot” **ağzala** “ihtilaf, görüş farklılığı < ağız + 1 ala”; **ağzıbir** “danışıklı, anlaşmalı”; **ağzıboş** “geveze, çok konuşan”; **ağzıgara** “yenen bir tür yabancı ot”; **ağzısaarı** “tecrübesiz, toy”; **bağtıgaralık** “yaptığı işin üstesinden gelememe”; **baarıbir** “1. hepsi bir, aynı 2. ne de olsa”; **başıboş** “kocasız kadın”; **başbitin** “diri, sağ”; **boynıyoğın** “üşengeç, tembel”; **caamyangın** “hoşnutsuz, dargın”; **diligisğa** “mahcup, minnettar”; **gaambiir** “yakın, akraba”; **gaanıgızgın** “öfkeli, öfkelenmiş”; **gövnacı** “iyi niyetli”; **gövnüçökgün** “umutsuz, kötümser”; **gövnühoş** “memnun, hoşnut”; **gövnüyaarım** “hayattan şikâyetçi”; **gövnüyeticilik** “takdir etme”; **gövnüyetmezlik** “iyi karşılamama, kınama”; **gözügara** “yardıma muhtaç”; **hökmürovaan** “1. efendi. 2. hükmeden, sözü geçen”; **ıızısüre** “ardından, peşinden”; **ıızıgiderli** “birbirini takip eden”; **iışıgaytğınlık** “bela, felaket”; **içıyangın** “öfkeli, kızgın”; **içıgara** “kıskanç”; **iışıgaydan** “zavallı, talihsiz” < iş + i + kayıt - an; **kelleyalañaç** “başı açık; **keypiçaağ** “keyifli”; **keypihoon** “içten, samimi”; **laapıkeç** “keyfi bozulan”; **öñüsura** “az önce”; **ömrüzaaya** “erken doğup erken yok olan yıldız, Venüs, Zühre”; **pääliyaman** “kötü niyetli”; **saçuzın** “sinir”; **sonusıra** “arkasından, ardından”; **soñısrasında** “sonunda”; **sustubelent** “keyifli”; **sussupes** “keyifsiz”; **şahdaçık** “keyifli, mutlu”; **vağthoş** “keyifli”; **yaaşkıçi** “yaşı küçük olan” < yaş + 1 kiçi; **yaaşlı** “yaşlı, ihtiyar” < yaş + 1 ulı; **yüzügara** “suçlu”.

4. İkillemelerle Kurulan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Türkmen Türkçesinde de birbiriyle anlamsal açıdan ilişkili olan sözcüklerin tekrarlanması neticesinde oluşan ikilemelerin oranı oldukça fazladır. İkillemelerle oluşan ad türünden birleşik sözcükler Türkmen Türkçesinde çoğunlukla kısa çizgi ile birlikte kullanılır. İkillemelerle oluşan ad türünden sözcükleri şu başlıklar altında inceleyebiliriz: Bu gruptaki ad türünden sözcükler büyük bir oran teşkil ettiğinden her başlık altında birkaç örnek verilmiştir:

4.1. Aynı Sözcüğün Yinelenmesi Neticesinde Oluşan İkilemeler: *aacı-aacı* “biri diğerinden daha acı”; *ağır-ağır* “ 1. karmaşık, güç 2. kuvvetli ve büyük”; *aaram-aaram* “zaman zaman”; *assa assa* “yavaş yavaş, *ağır ağır*” ağır ağır”; *aylav-aylav* “halka halka”; *aaz-aaz* “az az”; *aazım-aazım* “büyük büyük”; *başğa-başğa* “türlü türlü”; *besse-besse* “benek benek”; *beyle-beyle* “şöyle”; *bir bir* “bir bir”; *boyur boyur* “boncuk boncuk”...vb.

4.2. Eş ve Yakın Anımlı Sözcüklerin Yinelenmesi Sonucu Oluşan İkilemeler: *açık-aaydıñ* “açık, aşikâr”; *aaç-hoor* “aç, açlıktan zayıflamış”; *aaç-yalañaç* “aç ve fakir”; *aağa-beğ* “ağalar beyler”; *akıl-huuş* “akıl anlayış”; *aal-arvaah* “kötü ruh, cin”; *aal-elvan* “kızıl al”; *aal-asmaan* “çok yukarı”; *aal-hovaa* “gökyüzü”; *al-hovaa* “gökyüzü”; *aala-bööle* “bambaşka, karışık”; *aala-muula* “alaca bulaca”; *alañ-açıklık* “açık arazi”; *amaan-esen* “sağ selâmet, sağ salim”; *amaan-sağ* “sağ salim”; *aañ-payhaas* “akıl sezgi”...vb.

4.3. Birbiriyle İlişkili Sözcüklerin Yinelenmesi Sonucu Oluşan İkilemeler: *aağa-ini* “ağabey kardeş”; *ağız-burun* “ağız burun”; *aak-gök* “süt ürünleri ve sebze türündün ürünler”; *aal-yaaşıl* “al yeşil”; *aañ-bilim* “eğitim-öğretim”; *aañ düşünce* “akıl ve eğitim-öğretim”; *aañ-taañ* “şaşıma”; *aar-naamis* “onur haysiyet”; *arpa buğday* “arpa buğday”; *arvah cin* “hayalet”; *aş-suv* “yiyecek-içecek”; *aaşık-mağşuuk* “aşık maşuk”; *at-düye* “at deve”;

4.4. Yansıma Sözcüklerin Yinelenmesi Sonucu Oluşan İkilemeler: *bıgır-bıgır* “fokur fokur”; *boyur-boyur* “damla damla; *buldur-buldur* “parıl parıl”; *cağıl-cuğul* “çocuk sesleri”; *cak-cak* “kuş şakıması”; *cääk cääk* “ağlayan çocuk sesi”; *ciğı-ciğı* “küçük yapraklı, ak çiçekli, ince ve yumuşak dalı gür bir ot türü”; *cuk-cuk* “saatin çalışırken çıkardığı ses”; *cıkir-cıkir* “çocuğun gülerken çıkardığı ses”; *ciññir-ciññir* “gümüş süslerin birbirine çarpmasıyla çıkan ses”.

4.5. Çekimli Fiillerin Kalıplaşması Neticesinde Oluşan İkilemeler: *aağdar düñder* “alt üst”; *bardi-geldi* “eğer, şayet”; *alan-aldı* “talan, yağma”; *aldım-berdim* “sıkıştırma, azap verme”; *barmasañ-gelmeseñ* “gidilmezse”; *bassır-bassır* “ardı ardına, devamlı”; *biş-düş* “yemek”; *bolsa-bolar* “olursa olurluk, mümkünlük”; *busdur-yasdır* “saklayıp gizlemek”; *durdi-durdi* “yürümeye başlama”...vb.

4.6. Fiilimsilerin Kalıplaşması Neticesinde Oluşan İkilemeler: *aağıp-döönüş* “gidip dönme”; *aağıp-döönmek* “dolanma, dönme”; *alış-çalış* “değiş tokuş”; *aytmak-aytmak* “tekrarlama”; *barış-geliş* “gidiş geliş”; *doolup-daaşmak* “dolup taşma”; *göçüp-gonmak* “göçmek”; *görme-görüş* “gidiş geliş, ziyaret, çağrı”; *akaan-çukaan* “çukur oyuk”; *akaan-dökään* “karışık, bulaşık”; *atan-satan* “adımını düz atmayan”; *doğar-doğar* “doğum vakti”; *değer-değmez* “ucuz pahalı”; *doyar-doymaz* “yarı aç-yarı tok”; *doymaz-dolmaz* “doymak bilmeyen”...vb.

4.7. Anlamsız Sözcüklerin Yinelenmesi Sonucu Oluşan İkilemeler: *apañ-apañ* “kibirli yürüme”; *büdür-südü* “çukur tümsek”; *çalak-çulak* “acele, hızlı”; *çalam-çaaş* “karmakarışık”; *dılım-dılım* “gülmeye çalışma, gülümseme”; *diriñ-diriñ* “sıçrama”; *äcit-mäcit* “hilekâr, sahtekâr”; *äm-säm* “şaşma, kendinden geçme”...vb.

4.8. Biri Anımlı Biri Anlamsız Sözcüklerin Yinelenmesi Sonucu Oluşan İkilemeler: *ağaç-uğaç* “ağaç parçacıkları”; *aalaca-muulaca* “alaca bulaca”; *añk tañk* “şaşıma”; *aaz ovlak* “azıcık”; *baazar-okaç* “pazar”; *böölek-büçek* “parça parça”; *bulambucar* “dolaşık, karmaşık”; *çaağa çuuğa* “çoluk çocuk”; *çal-çapır* “süt ürünleri”; *çala-çula* “hafifçe, yarım yamalak”; *çayşık-çuyşuk* “eğri büğrü”; *çır-çırşak* “kir leke”...vb.

5. Fiilimsilerin Kalıplaşması Neticesinde Oluşan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcüklerin bir kısmı sıfat-fiil eklerini alan sözcüklerin kalıplaşması neticesinde oluşmuştur. Çoğunlukla “-An, -r, -Ar, -Ir, -Ur, -mAz, -mİş, -mUş, -

İcI, -mAlI, -dÜk” sıfat eklerini alan sözcükler kendilerinden önceki adlarla birleşip kalıplaşarak değişik anlam ilgileriyle ad türünden birleşik sözcükler oluşturur: **aadamsöyer** “insansever”; **aadamsöymez** “insan sevmeyen”; **ağzaçar** “iftar, iftar vakti”; **altıyaaşar** “altı yaşını doldurmuş kişi”; **altatar** “içine altı kurşun konabilen bir tür tüfek” < altı + at-ar; **aarabozar** “dostluğun bitmesi”; **atbakar** “seyis” **atçapar** “süvari”; **äälemğöşar** “gökkuşağı”; **barsagelmez** “gidilmesi ya da üstünden geçilmesi zor ve tehlikeli yer”; **basıbalıcı** “sömürgeci, işgalci”; **başbozar** “arabozucu, bozguncu”; **baştutan** “başkan” **bääşatar** “içine beş kurşun konan bir tür tüfek”; **bilesigelici** “her şeyi öğrenmeye hevesli”; **boyunmündük** “boyna binme, boyna çıkma”; **buğabasar** “üç yaşındaki sığır, dana”; **caankööyer** “vefalı, candan bağlı”; **caanalıcı** “hoşnutsuz”; **cübükeser** “hırsız, cebe giren”; **çapçeker** “küreğinin kaymaması için kayığın içine yapılan destek”; **çebişotaran** “kökleri püsküllü iri yapraklı otsul bitki”; **çopançökere** “dağ otlarının bir türü”; **çopansöyer** “koyunun küçük karnı”; **damakçalar** “boğaz”; **daaşdeşen** “ağaçkakan”; **dembermez** “kılıç”; **deñeçer** “eşit, denk” < teng / teñ + geç-er; **dikuçar** “uçurtma”; **diışınçgaar** “kürdan, dış çöpü”; **döörtyaşar** “dört yaşındaki hayvan”; **dünyääsöyer** “dünyayı seven”; **elyeter** “erişilebilir”; **garasöymez** “ürkek, çekingen”; **garayapbaan** “gelişip yeri kaplayan bitki”; **gääbaazan** “şaşıran, akli karışan”; **gaanakar** “hançerin, kamanın üzerindeki çizikli oyuk”; **gaandeper** “kökü kaynatılıp kızamık tedavisinde kullanılan ufak boz renkli bitki”; **gaandüşer** “yakın akraba”; **garupğaldıran** “erken yetişen küçük bir kavun türü”; **gäämideşer** “balığın burnu”; **gelnalıcı** “dügün alayı, gelin getirmeye, almaya giden insan”; **gööğebakar** “uzun boyunlu gökyüzüne bakan kuş”; **gözyetmez** “ufuk, gözün göremediği yerler”; **guşgonmaz** “bütünüyle dikenli ot türü”; **gümgiden** “ölme, geri gelmeme”; **günbatar** “batı”; **gündoğar** “doğu”; **gündüşmez** “atın toynağının sırt taraflarındaki oyuk yer”; **günebakar** “ay çiçeği”; **günegarğaan** “bir tür kertenkele”; **günegarğaar** “bir tür kertenkele”; **hoşyakmaz** “gamsız, dert edinmeyen”; **içgısdırıcı** “takatten düşme, keyifsizlik”; **ikiyaşar** “iki yaşını dolduran deve türünden hayvan”; **ilhaalaar** “halka kendini sevdiren”; **iışsöymez** “iş yapmak istemeyen”; **işyakmaz** “iş yapmaktan hoşlanmayan”; **itbakar** “köpek çobanı”; **kellekeser** “cellat”; **kervengıran** “1. Jüpiter gezegeni 2. yemişene benzeyen yaz-kış çiçek veren zehirli bir bitki”; **kiryuvan** “çamaşır yıkanan kap, leğen”; **kitapsöyücü** “kitapsever”; **köpbilmiş** “çok bildiğini iddia eden”; **külatar** “ocağın külünü atmak için kullanılan kürek”; **kürümguuradan** “tarla faresi”; **määrekesöyer** “kalabalığı seven”; **määrekesöyer** “kalabalığı seven”; **muhmaansöyer** “misafir ağırlamayı seven”; **muhmaansöyücü** “misafir ağırlamayı seven”; **miiraasdüşer** “miras almaya hak kazanan”; **moollaçar** “din eğitimi az alan kişi”; **muğtiyen** “otlakçı, asalak”; **okguyar** “gülle konan kalıp”; **oonbiratar** “on bir mermi atan tüfek”; **orunbasar** “yardımcı”; **öñdebarıcı** “ürünü erken ortaya çıkarmasıyla diğerlerinden ayrılan kişi”; **öñyeten** “yetersiz, ehemmiyetsiz”; **öydeniçer** “yabancı evinde çalışan, hizmetkâr” **saanyetmez** “çok, sayısız”; **saarisolmaz** “sarı güllü ot”; **söbükbasar** “yardımcı”; **sözaydııcı** “kız istemeye giden adam”; **suvkeser** “geminin, kayığın baş tarafına dik konan ucu sivriltilmiş tahta”; **suwölçeyci** “harcanan suyun miktarını ölçen araç”; **süytemdirici** “memeli hayvan”; **tanumal** “iş yapımında kendini gösteren, bilinen”; **tarhandöker** “eli açık, cömert”; **tersokaan** “büyücü”; **toplumgaçar** “el topu ile oynanan bir tür oyun”; **tüpbozan** “arabozucu”; **tüsseçikar** “dumanın çıktığı yer, baca”; **uğurtapıcı** “her işe çare bulan”; **üçöten** “üç katlı iplikle dokunan kumaş”; **üçyaşar** “üç yaşındaki hayvan”; **vatansöyücü** “vatansever”; **yaanbermez** “her türlü sıkıntının üstesinden gelen”; **yaarımgeçirici** “yarı iletken”; **yekatar** “uzun namlulu bir tüfek türü”; **yekeğapan** “yabani erkek domuz”; **yelbaadiyaan** “sık yapraklı yenen bir yıllık ot”; **yelçençeker** “yelkeni yukarı çekip, aşağı sarkıtan ip”; **yelyırtan** “başörtüsü”; **Yoolöten** “yer adı”; **yuurtbasar** “işgalci, başkalarının yurdunu zorla ele geçiren”; **yürebulanıcı** “faydasız, işe yaramaz”; **yüzgörüci** “ikiyüzlü”; **zäähmetsöyer** “zahmet çekmeyi seven”.

Türkmen Türkçesinde ad türünden bazı birleşik sözcükler zarf-fiil eklerinin kalıplaşması neticesinde oluşmuştur. Çoğunlukla zarf-fiil eklerini alan sözcükler kendilerinden önceki sözcüklerle birleşerek değişik anlamlı sözcükler teşkil eder: **aağayaana** “özgürce, serbestçe”; **ayağaldığına** “hemen, derhal”; **barabara** “gide gide”; **çakdanaaşa** “gereğinden

fazla, aşırı”; **dolabara** “dolmaya yakın”; **başaşa** “baş üstünden ”; **beydip** “böyle, bu şekilde”; **günaşa** “bir gün geçirip ikinci güne geçme”; **ikibaka** “iki tarafa oraya buraya”; **keşaşa** “bir ekin dizisi sırasını aşarak”; **sonabakaa** “son zamanlarda”;

Türkmen Türkçesinde ad türünden birleşik sözcüklerin bir kısmı ad-fiil eklerinin kalıplaşması neticesinde oluşmuştur. Çoğunlukla ad-fiil eklerini alan fiiller kendilerinden önceki sözcüklerle birleşerek değişik anlamlı sözcükler teşkil eder: **beydiş** “şöyle, şöylece”; **beytme** “bu şekilde, böylece”; **bäärdengaytma** “bir işi yapamamaktan kaynaklanan eksiklik, yetersizlik”; **daaşbasma** “taşın üzerine kazınan eser ya da resim”; **demgisma** “nefes darlığı”; **eldeğirmesiz** “kanunî olarak güvence altında olan mal, mülk vs.”; **elgarama** “bağimli, muhtaç”; **elyazma** “sanatçının elle yazdığı ilk eseri”; **eşekgeriş** “kimseyle anlaşamayan”; **içdikma** “tavuğun içine soğan, erik, tuz, biber konmasıyla yapılan yemek”; **içgeçme** “kalın bağırsağın düzenli çalışmaması neticesinde oluşan hastalık”; **içyuvma** “kalın bağırsağı temizleme”; **oocakgömme** “kora gömülüp pişirilen ekmek”; **okkesdirme** “kalabalığın önünden hızlıca geçme”; **saarigetirme** “sarılık”; **süresokma** “iç içe, birbirine geçmiş”; **golyazma** “el yazması”; **bääşgoşma** “beş dizi bilezik”; **göökboğma** “boğmaca hastalığı”; **üçgoşma** “bir tür bilezik”; **içgeçme** “ishal”; **aarakesme** “mola, tatil, dinlenme”; **tüykesme** “paha biçilmez değerli”.

6. Çekimli Fiillerin Kalıplaşması İle Oluşan Birleşik Adlar

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Türkmen Türkçesinde de “-dı, -di” görülen geçmiş zaman eki bazı durumlarda zaman eki işlevini yitirir. Bu durumda ekin bağlı olduğu sözcük bir önceki sözcükle birleşip kalıplaşarak değişik anlamlarda nesne, kavram, kişi isimleri teşkil eder: **aalbasdı** “kâbus anında insana görünen hayalet” ; **Aydoğdı** “kişi adı”; **aaşıratdı** “değneği göz göz olmuş çizgilerin üstünden aşırıya dayanan oyun”; **çaldığoydı** “önemsiz, anlamsız, kıymetsiz”; **çürrikdepdi** “bir tür çocuk oyunu”; **dikdüşdi** “inatçı”; **guşakgapdı** “mendil kapmaca oyunu” **görüpgaçdı** “bir tür oyun”; **gözdañdı** “körebe” ; **Gurtğeldi** “kişi adı”; **gülyaydı** “halı, battaniye türü ev eşyalarına dokunan bir tür nakış”; **guyruktutdı** “bir tür çocuk oyunu”; **gürpbasdı** “tuzak amacıyla kazılan çukur”; **mooncuğatdı** “Nevruz bayramında oynanan bir tür oyun”; **nekdoğdı** “insafsız”; **Nepesğeldi** “kişi adı”; **oğulboldı** “çocuğu olan kişinin evinin duvarlarındaki halı ve çuvallara ak pamuktan yapılan çeşitli çiçek süsleri”; **orağatdı** “orak atılarak oynanan bir oyun türü”; **ovlakğapdı** “at üzerinde oğlak kapmaya dayan bir oyun türü”; **öñaldı** “baraj”; **saçyoldı** “saç baş yolma oyunu”; **urupgaçdı** “ebelemece oyunu”.

Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcüklerin diğer bir bölümü ise emir kipiyle çekimlenen bazı yargıların zamanla kalıplaşması neticesinde oluşur: **aldımgaç** “kadın gömleklerinin yakasına değişik renkteki ipliklerle yapılan şerit”; **başaaşır** “başın üstünden”; **düşdüş** “ağ ören bir tür böcek”; **dikilgazık** “hareket etmeksizin dikilip durma”; **düypgöter** “bütünüyle”; **geçgel** “yaygın, hemen satın alınan, taliplisi çok olan”; **gelbääri** “üşüşme, toplanma”; **goybolsun** “yapmaktan vazgeçme, erteleme”; **naalaacedeyin** “beceriksiz” < ne ilaç edeyim; **üstaaşır** “birinin, bir şeyin üstünden aşırma, atlama”

7. Kısaltma Gruplarının Kalıplaşması Neticesinde Oluşan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Türkmen Türkçesinde ad türünden birleşik sözcüklerin diğer bir kısmını ise kısaltma grupları teşkil eder. Yönelme, bulunma ve ayrılma hal eklerini alan sözcükler kendilerinden sonraki sözcüklere bağlanarak kalıplaşma neticesinde değişik kavramları karşılayan sözcükler teşkil eder: **başagay** “kendini işe adanmış, telaşlı, meşgul”; **ätenenäälet** “ ‘ceddine lanet’ anlamında ilenme sözü”; **başdansovma** “beştansavma”; **dünyäägarayış** “dünya görüşü”; **enedendoğma** “her zaman, daima”; **gövnecaay** “makul, mantıklı”; **gözedürtme** “zifiri

karanlık”; **göğebakar** “uzun boyunlu, gökyüzüne bakan kuş”; **günebakar** “ay çiçeği”; **günegarğan** “bir tür kertenkele”; **günegarğaar** “bir tür kertenkele”; **münderbir** “dolu, bütünüyle, tamamen”; **uçdantutma** “tamamıyla, büsbütün, istisnasız”.

Türkmen Türkçesinde “yönelme, bulunma ve ayrılma” eklerini alan sözcüklerin bazı durumlarda ikinci sözcüğe getirilip o sözcüklerin bünyesinde kalıplaştığı görülür: **aacöoze** “aç karnına”; **doygarna** “doyuncaya kadar”; **özbaşına** “tek başına”; **biragızdan** “hep birlikte”; **turuvbaşdan** “en baştan, ilkin, ilk olarak”; **uzaboyuna** “uzunlamasına”; **yüzuğra** “bir yere gidilirken uğrayıp geçme”.

8. Arapça ve Farsça Terkiplerin Kalıplaşması Sonucu Oluşan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcükler çoğunlukla Farsça ve Arapça kurallara göre oluşturulmuş terkiplerden ve birleşik sözcüklerden oluşur: **aalıcenaap** “yüksek rütbeli adam” < Ar. ‘âlî-cenâb; **Amıderya** “İrmak adı, Ceyhun” < Fa. âb-ı deryâ; **aybigadum** “her türlü kötülük yapabilen insan” < Ar. ‘ayb-ı kadîm; **âahlihaal** “kudretli, kerametli” < Ar. ehl-i hâl; **âhliahalk** “milli, kamusal” < Ar. ehl-i halk ; **âhlumuumi** “umumi, genel” < Ar. ehl-i ‘umûmî; **âhtipeymaan** “söz, yemin” < Ar. ‘ahd ü Fa. peymân; **harsıdünyää** “açgözlü” < Ar. hârîş-ı dünyâ; **Hatamtay** “kişi adı” < Ar. hâtem-i Tayy; **hâalihââzir** “şimdi” < Ar. hâl-i hâzır; **nukdaynazar** “bir durum hakkındaki kanaat, düşünce” < Ar. nokta-i nazar; **paaytağt** “başkent” < Fa. pâ-yi tağt; **ruhubelent** “keyifli, mutlu” < Ar. rûh-ı Fa. belend ; **saahupcemaal** “güzel” < Ar. şâhib-i cemâl; **saahupkerem** “cömert eli açık” < şâhib-i kerem; **şahımaar** “ecderha” < Fa. şâh-ı mâr; **tercimehaal** “biyografi” < Ar. terceme-i hâl; **terkidünyää** “dünyadan elini eteğini çekmek” < Ar terk-i dünyâ; **zâhrimaar** “yılan zehiri” < Fa. zehr-i mâr; **haanımaan** “zenginlik, refah < Far. hân ü mân “ev bark”; **Allaatağalaa** “Allahutaala” Ar. Allâhu ta‘âlâ; **berekella** “Birine övgü, dua anlamıyla söylenen söz, maşallah” < Ar. bârek-Allâh; **elhamdülilla** < Ar. el-ğamdü li’llâh; **estagfirallaa** < Ar. estagfir’llâh; **salavmaaleykim** “selamlaşma sözü < Ar. selâmün ‘aleyküm”.

Türkmen Türkçesinde zarf görevinde kullanılan sözcüklerin bir kısmı Farsçadan alınmadır. Tekrarlan sözcüklerin arasında kullanılan “be”, a” ekleri sözcükleri zarf görevinde birleşik sözcükler teşkil eder: **barabar** “eşit, denk” < Fa. ber +a+ber; **pürepür** “tıklım tıklım”; **renbereñ** “rengârenk”.

9. Edat Grubu Şeklinde Oluşturulan Ad Türünden Birleşik Sözcükler

Bu gruptaki ad türünden birleşik sözcükler edat grubu şeklinde oluşmuştur. Bu sözcükler cümlede zarf görevinde kullanılır: **andağ** “öyle, onun gibi”; **mümkiingadar** “mümkün olduğunca”; **indiberi** “bundan böyle, bundan sonra”.

Sonuç

Bir dilde yeni anlam ve kavramları karşılamak üzere değişik yöntemlerden yararlanılır. Bütün dünya dillerinde olduğu gibi Türkçede de yeni anlam ve kavramları karşılamak üzere dilin bazı ifade imkânlarından yararlanılmıştır. Bu amaçla Türkçede yeni anlam ve kavramları karşılama doğrultusunda türetme, derleme, sözcük birleştirme gibi yollara başvurulmuştur. Farklı anlam ve yapı özelliklerine sahip en az iki sözcüğün Türkçenin dilbilgisi kuralları doğrultusunda bir araya gelip kullanılmasına birleşik sözcük denir. Türkmen Türkçesinde ad türünden birleşik sözcükler üzerine yaptığımız çalışmada birleşigi oluşturan unsurların farklı şekillerde bir araya geldiği görülür Bu çalışmada ad türünden birleşik sözcükleri aşağıdaki kategorilerde ele alınmıştır:

Belirtisiz ad tamlaması şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler

Sıfat tamlaması şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler

İsnat gurubu şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler

İkilemelerle kurulan ad türünden birleşik sözcükler

Fiilimsilerin kalıplaşması neticesinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler

Çekimli fiillerin kalıplaşması neticesinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler

Kısaltma grupları şeklinde oluşan ad türünden birleşik sözcükler

Arapça ve Farsça ile ilgili terkiplerin kalıplaşması sonucu oluşan ad türünden birleşik sözcükler Edat grubu şeklinde oluşturulan ad türünden birleşik sözcükler

Birleşigi oluşturan sözcüklerin Türkiye Türkçesinde çoğunlukla kendi anlamlarını yitirip yeni sözcüğü karşıladıkları durumlarda bitişik yazıldığı; kendi anlamlarını korudukları durumlarda ise ayrı yazıldığı görülür. Türkmen Türkçesinde ise birleşigi sağlayan sözcüklerin her durumda bitişik yazıldığı görülür.

Kaynakça

ATANIYAZOW, S. (2004). *Türkmen Diliniñ Sözköki Sözlügi*. Aşgabat: Türkmenistanıñ Milli Medeniyyet “Miras” Merkezi, Türkmenistanıñ Prezidentiniñ Yanındaki Türkmenistanın Merkezi Aziya ve Gündoğar Halklarının Medeni Mirası Dövlet İnstitutı.

BANGUOĞLU, T. (2011). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

CLARK, L. (1998). *Turkmen Reference Grammar*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

DEVELLİOĞLU, F. (1993). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

ESENMEDOVA, A. (2010). *Häzirki Zaman Türkmen Dili (Morfolojiya)*. Aşgabat: Türkmenistanıñ Ilımlar Akademiyası Mağtımğulı Adındaki Dil ve Edebiyat İnstitutı.

GANIYEV, F. A. (2010). *Tatarcada Birleşik Kelime Teşekkülü*. Ankara: TDK Yayınları.

HAMZAYEVA, M. Ya. (1962). *Slovari Turkmenskogo Yazıka*. Aşgabat: Akademiya Nauk Turkmenkoy SSP İnstitut Yazıkoznaniya.

KARA, M., (2012). *Türkmen Türkçesi Grameri*. İstanbul: Etkileşim Yayınları.

KERİMOĞLU, C. (2011). Takısız Ad Tamlaması Tartışması ve Tür-Öbek İlişkisi. *Turkish Studies*, 6/1 Winter, s. 1442-1456.

KIYASOVA, G.; GELDİMİRADOV, A.; DURDIYEV H. (2016). *Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlügi*. 2 C., Aşgabat: Türkmenistanıñ Ilımlar Akademiyası Mağtımğulı Adındaki Dil ve Edebiyat İnstitutı.

NARTIYEV, N. (2010). *Türkmen Dialektologiyası*. Aşgabat: Türkmenistanıñ Bilim Ministriliği.

PARLATIR, İ. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınevi.

Rusça Yeni Sözlük (2016). İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

ŞİRİN, H. (2016). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Ankara: TDK Yayınları.

TEKİN, T. ve ÖLMEZ M.; CEYLAN E.; ÖLMEZ Z.; EKER S. (1995). *Türkmence-Türkçe Sözlük*. Ankara: Simurg Kitapçılık.

TEKİN, T. (2013). Birleşiklerin Tanımı ve Yazımları, *Makaleler 3 Çağdaş Türk Yazı Dilleri*, s. 343-350.

Türkçe Sözlük (2009). Ankara: TDK Yayınları.

TOKYÜREK, H. ve PEKACAR, Ç. (2014). Eski Türkçeden Günümüze Eksiz Ad Tamlaması Meselesi. *Dil Araştırmaları*, S. 15, Güz, s. 9-38.

Türkçe/Osmanlıca-İngilizce Redhouse Sözlüğü (1999). İstanbul: Sev Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.

Yazım Kılavuzu (2012). 27. Baskı, Ankara: TDK Yayınları.

ZÜLFİKAR, H. (1991), *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: TDK Yayınları.